

Asia: VN/2287/2020

Lausuntopyyntö työryhmän ehdotuksesta arkkitehtuuripoliittiseksi ohjelmaksi

Työryhmän ehdotus Kohti kestäväää arkkitehtuuria

Yleisiä kommentteja työryhmän ehdotuksesta

Apoli 2020 tarkoituksena on päivittää vuodelta 1998 peräisin olevan ”Suomen arkkitehtuuripolitiikka, Valtioneuvoston arkkitehtuuripoliittinen ohjelma 17.12.1998” tavoitteet vastaamaan tämän päivän haasteita ja trendejä, jotka koskevat muun muassa ilmastonmuutosta, luonnon monimuotoisuuden turvaamista, elinkaariajattelua, hyvinvointia, terveyttä, yhdenvertaisuutta, osallisuutta, digitalisaatio-ta sekä uusia teknologioita ja innovatiivisuutta.

Ohjelmassa on onnistuttu hyvin kuvaamaan arkkitehtuurin ja/tai arkkitehdin työn liittymäpinnat näihin kansallisiin ja globaaleihin kysymyksiin. Arkkitehtuuri tuotesuunnittelusta yhdyskuntasuunnitteluun ulottuvana käsitteenä vaikuttaa varmasti kaikilla inhimillisen toiminnan tasoilla jokapäiväiseen elämäämme, vaikutusmahdollisuuksiimme ja siihen miten voimme hahmottaa itsemme kulttuuriympäristön historialliseen jatkumoon.

Ohjelman laaja-alaisuuden vaarana on kuitenkin priorisoinnin puute toimenpiteiden ja toimijoiden suhteen. Vuoden 1998 ohjelman toteutumista on arvioitu kokonaisvaltaisesti ainoastaan Opetusministeriön 14.6.2002 julkaisemassa seurantatyöryhmän raportissa. Sen jälkeisiä muutoksia on kuvattu vain kevyesti ohjelmatyön käynnistämistä varten vuonna 2017 laaditussa Arkkitehtuuripolitiikan uudistamisen suuntaviivoja käsittelevässä selvityksessä.

Vuoden 2002 raportin jälkeen ovat useat seurantaraportissa mainitut toteutuneet tai valmisteilla olevat kehitystoimet taantuneet alkuperäisen arkkitehtuuripoliittisen ohjelman tavoitteista. Tämä koskee varsinkin kulttuuriympäristötyön resursointia kaikilla osa-alueilla.

Apoli 2020:n vaikuttavuuden kannalta olisi ollut hyvä painottaa toimenpiteitä, joilla ympäristön, arkkitehtuurin ja lainsäädännön kannalta on jääty vuoden 1989 ohjelman tavoitteista.

Apoli 2020:n toimenpide-ehdotuksia ei ole suunnattu pelkästään valtion ympäristöhankkeisiin, vaan niiden toivotaan vaikuttavan laajasti myös kuntien- ja yksityisen sektorin maankäyttö-, rakennus ja kehityshankkeisiin. Näissä hankkeissa on keskeinen kehittäjän ja usein myös rahoittajan rooli alueiden ELY-keskuksilla ja maakuntien liitoilla, mitä ei toteuttaja tahoja koskevassa luetteloinnissa ole juuri huomioitu.

Kokonaisuutena Apoli 2020 ohjelma tuo kuitenkin hyvin esille, miten arkkitehtuuri ja arkkitehtityön ilmenee yhteiskunnassa ja miten sitä tukemalla voidaan parantaa kaikkien kansalaisten hyvinvointi ja vaikutusmahdollisuuksia. Siinä esitetyt tavoitteet voidaan huomioida vielä MRL:n uudistamisen yhteydessä

Luku I Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuus

Rakennettu ympäristö vaikuttaa ilmastokriisin ratkaisemiseen. Kuntatasolla näitä hankkeita ohjataan ensisijassa kaavoituksen keinoin. Kuntien suuntaan näiden tavoitteiden jalkauttamisessa, informoinnissa ja valvonnasta vastaavat alueelliset ympäristökeskukset sekä maakuntien liitot.

Luku II Yhdenvertaisuus ja osallisuus

Yhdenvertaisuuden ja osallisuuden varmistaminen on osa laillisuusvalvontaa, joka MRL:n uudistamisen yhteydessä tulisi huomioida.

Luku III Talous ja kansainvälisyys

Laadukas ja kulttuuritietoinen ympäristö heijastaa yhteiskunnan arvoja ja osaamista sekä luo pohjan arkkitehtuuri- ja suunnitteluviennille.

Luku IV Merkitys ja identiteetti

Rakennusperinnön ja kulttuuriympäristön vaaliminen edellyttävät henkilö- ja taloudellisten resurssien osoittamista aluevastuumuseoiden koulutus- ja neuvontapalveluille sekä taloudellisia resursseja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden ylläpitoon ja ennallistamiseen. Avustusten taloudellisia vaikutuksia arvioineen selvityksen mukaan avustuksiin käytetyt varat palautuvat vähintään myöntösuuruisin valtiotalouteen lisääntyneiden verotulojen muodossa. Korjaushankkeilla on alueiden identiteetin ja viihtyisyyden vahvistamisen lisäksi merkittävä koulutuksellinen ja työllistävä merkitys.

Luku V Koulutus ja tutkimus

Ohjelmassa on kattavasti tuotu esille koulutuksen merkitys ympäristövasuullisuuden sisäistämiseksi sekä ammatillisen koulutuksen laadullisten ja määrällisten tavoitteiden saavuttamiselle.

Hallasmaa Juhani
Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus